

7. december 1938, Čelovec.

Hlásenie žandárskej stanice Okresnému úradu v Krupine o Ábelovi M., Ignácovi M., Martinovi L., Matúšovi L., Tomášovi S., Alžbete F., Alexandrovi K. a Jozefovi Š., ktorí vypovedali o šikanovaní a fyzickom násilí maďarských vojakov pri vyšetrovaní, v dôsledku čoho boli nútení sa odsťahovať na Slovensko.

Ábel M. z Ďurkoviec, bývalý okres Modrý Kameň, udal, že 13. 11. 1938 asi o 18. hod. prišli do Ďurkoviec pre neho a Ignáca M. z Ďurkoviec traja maďarskí vojaci a odviekli ich na vojenské veliteľstvo do Kamenných Kosih. Cestou ich jeden z eskortujúcich vojakov začal striedavo biť rukou po hlave so slovami: „Smradľavý Slovák, aby si vedel, čo je maďarská ruka.“ V Kamenných Kosihách zaviedli ich vojaci do dvora Arnolda F., kde Ignáca M. vzali so sebou do domu a Ábelovi M. prikázali, aby sa obrátil tvárou preč od domu. Asi o 15 min. zavolali dnu aj Ábela M. a postavili ho tak, že stál s Ignácom M. chrbtom k sebe. V izbe bolo prítomných 5 vojakov, ktorí začali Ábela M. striedavo biť rukami, pričom sa ho vypytovali, prečo predošlú nedeľu spievali slovensky, prečo boli organizovaní v českej strane (republikánskej)¹ a prečo rozdrapili obraz Horthyho, zavesený v Ďurkovciach na slávobráne.

V tú chvíľu prišiel do izby dôstojník, ktorého vojaci oslovovali pán nadporučík. Tento sa Ábela M. spýtal, prečo chce udať Maďarov pred príchodom maďarského vojska, prečo spievali maďarskú hymnu, pričom uderil Ábela M. päst'ou do prs tak, že padol na zem. Dvaja vojaci ho zodvihli a nadporučík ho znova uderil päst'ou po nose a zaliala ho krv. Potom sa nadporučík pýtal Ábela M., prečo rozdrapil obraz Horthyho a znova ho uderil pažbou vojenskej pušky do žalúdka, až padol v bezvedomí k zemi. Keď sa prebral z bezvedomia a vstal, nadporučík sa ho opäť pýtal, prečo to urobil. Keď namietal, že to neurobil, začali ho dvaja vojaci tak fackovať, že ani nevedel, kde je. Hneď nato dostal takú ranu do nosa, že ho zaliala krv a opäť stratil vedomie a padol na zem. Vojaci ho kriesili vodou. Keď sa spamätal, nadporučík sa ho znova spýtal, prečo predošlú nedeľu spievali po slovensky a prečo boli organizovaní v republikánskej strane, pričom mu nadával: „büdös Tót“, „büdös Cseh“ (*smradľavý Slovák, smradľavý Čech*) a kričal, aby išiel za Čechmi a nekazil druhých ľudí. Znova ho začal natoľko fackovať, že padol opäť do bezvedomia na podlahu. Keď ho vodou priviedli k vedomiu, vojaci sa ho opäť pýtali, prečo rozdrapil obraz Horthyho, a opäť ho začali biť, pričom sa ho pýtali, či to urobil on, alebo voľakto iný. Keď sa bránil, že to neurobil, nadporučík rozkázal vojakom, aby doniesli povraz.

Druhí, ktorí zostali v izbe, ho bitím zrazili na zem a nechali ho asi 15 min. sedieť. Aby bol ušetrený ďalšieho trýznenia, Ábel M. vypovedal, že obraz Horthyho rozbil kameňom Július B., obchodník a hostinský z Čeloviec, keď išiel v Ďurkovciach popri slávobráne (hoci to vôbec nebola pravda). Meno Július B. volil Ábel M. úmyselne preto, lebo vedel, že sa ho Maďari nezmocnia. Po tomto priznaní prestali Ábela M. biť a zaviedli ho s Ignácom M. do susednej izby, kde sa ich ešte raz nadporučík spýtal, kto bol predsedom miestnej republikánskej strany. Ignác M. vrazil, že Matúš L. z Ďurkoviec, pre ktorého hneď nadporučík poslal vojakov, avšak tí asi za hodinu omylom priviedli Martina L., brata Matúša L. Ignác M. a Ábel M. počuli cez tenkú stenu, keď sa Martina L. vypytovali, či bol v republikánskej strane a kričali na neho: „Ty si bol tým buričom a všetkých Slovákov si búril!“ pričom ako bili L., ozýval sa veľký hluk. Potom ho priviedli k nim do izby. V obličaji bol dobitý a mal krvavý nos.

Tam ich nechali do druhého dňa. Ráno 15. 11. 1938 pripustili k nim na návštevu sestru Annu a brata Ábela M. Jozefa M., ďalej otca Pavla M., sestru Ellu M. a otca L. Matúša L. st. a manželku Martina L., Máriu L., ktorí keď videli, ako sú zbiti Abel M., Ignác M. a Martin L., dali sa do plaču. Medzi sebou smeli hovoriť len maďarsky. V priebehu dopoludnia 15. 11. 1938 bol Martin L. prepustený na slobodu a Ignác M. s Ábelom M. 15. 11. 1938 večer. Súčasne im nariaďili, aby sa nasledujúci deň 16. 11. 1938 o 7. hod. hlásili na vojenskom veliteľstve v Kamenných Kosihách. Keď sa tam v stanovenú dobu hlásili, jeden desiatnik im prikázal, aby išli domov. Dňa 17. 11. 1938 dozvedel sa Ábel M., že u Ignáca M. vec vyšetruvali četníci. Z obavy, aby nebol znova týraný, ušiel do Čeloviec, kde je zamestnaný ako robotník na stavbe cesty vo firme Lanna.

Matúš L. z Ďurkoviec z Peťovskej pusty udal, že ho ráno 14. 11. 1938 maďarskí vojaci hľadali doma, ktorých pozoroval z blízkeho lesa. Až keď odišli preč, išiel domov. Asi o 9. hod. 14. 11. 1938 vrátil sa jeho otec Matúš L. st. z Kamenných Kosih a vrazil, že navštívil syna Martina L., ktorý je uväznený na vojenskom veliteľstve v Kamenných Kosihách spolu s Ábelom M. a Ignácom M. a že všetci sú zbiti k nepoznaniu. Keď to počul Matúš L., zbral sa a ušiel do Čeloviec z obavy, aby nebol maďarským vojskom týraný rovnakým spôsobom, pretože svojho času sa usiloval v Ďukovciach zriadiť slovenskú školu a zasadzoval sa o to, aby v kostole v Kamenných Kosihách bola zadržovaná slovenská kázeň.

Matúš L. je zamestnaný na stavbe cesty vo firme Lanna v Čelovciach, kde aj býva. V Ďurkovciach zanechal manželku a deti.

Tomáš S., pekáč z Nekyji (*Vinica*) udal, že 15. 11. 1938 pred 15. hod. prišli k nemu traja četníci a 1 muž v občianskom odevu a informovali sa, či nemá zbrane. Keď vrazil, že nemá, previedli u neho domovú prehliadku, ktorá bola bezvýsledná. Muž v občianskom odevu vyzval Tomáša S., aby do 48 hodín opustil maďarské územie, pritom poznamenal, že so sebou si nesmie nič vziať. Dňa 17. 11. 1938 o 12.30 hod. odišiel S. k príbuzným do Čeloviec, kde sa dosiaľ zdržuje. So sebou si priniesol len kufrík s najnutnejšou bielizňou. V Nekyjách zanechal hnuťelný a nehnuteľný majetok asi v cene 150 000 Kč. Táto cena je však podľa môjho vedomia zrejme premrštená.

Alžbeta F., veľkostatkárka z Nekyji udala, že 15. 11. 1938 o 17. hod. prišli do jej domu traja maďarskí četníci, 1 detektív a ešte 1 muž v občianskom odevu. Detektív ju vyzval, aby do 48 hod. opustila Nekyje. Súčasne ju vyzval, ak má nejaké zbrane, aby ich vydala. Keď odpovedala záporne, previedli domovú prehliadku, ktorá bola bezvýsledná. Dňa 17. 11. 1938 opustila F. Nekyje a odišla do Krušova, kde sa dosiaľ zdržuje. So sebou si vzala šatstvo a bielizeň a nejaké peniaze. V Nekyjách zanechala zvyškový statok, na ktorom hospodári jej dcéra Lujza s mužom Tomášom O.

Alexander K. zo Slovenských Ďarmot, maďarskej národnosti, udal, že bol okresným predsedom republikánskej strany. Z obavy pred Maďarmi 9. 11. 1938 ušiel so svojou rodinou do Čeloviec, kde sa dosiaľ zdržuje. V Slovenských Ďarmotách zanechal dom a hospodárstvo.

Jozef Š., bývalý cestmajster zo Širakova, okres Modrý Kameň, udal, že 26. 11. 1938 o 5. hod. prišli k nemu dvaja četníci so starostom a predviedli ho a jeho sestru Františku Š. na četnícku stanicu v Čebovciach. Tam mu veliteľ stanice vrazil: „Vy ste ten, ktorý ste po prevrate nechali Maďarov pozatvárať. Prečo Vám štát pridelil dve jutrá poľa? Obohacovali ste sa na úkor Maďarov. Farárovi ste vytýkali, prečo z kostola povyhadzoval slovenské zástavy a žiadali ste, aby v kostole kázal po slovensky. Ja vás nechám všetkých čelákov (Čechov) postrieľať. Ostatne, až príde pán slúžny, podám o Vás správu.“

Asi o 10. hod. 26. 11. 1938 predviedli Š. a jeho sestru Františku z četnickej stanice na notársky úrad v Čebovciach k hlavnému slúžnemu, v ktorého kancelárii bol prítomný dr. Vitéz Teleki. Hlavný slúžny sa pýtal Jozefa Š., či chce dobrovoľne opustiť maďarské územie. Š. odpovedal, že podľa toho, ako to stanovuje zákon. Hlavný slúžny opakoval, aby sa vyjadril, či chce dobrovoľne opustiť maďarské územie. Ináč zakročí proti nemu úradne. Jozef Š. o veci uvažoval a aby si snáď neuškodil, rozhodol sa, že dobrovoľne opustí Maďarsko. (V Širakove býval od roku 1906.) Nato mu hlavný slúžny vravel, že keď sa rozhodol pre dobrovoľný odchod, dovoľuje mu vziať si so sebou všetok hnuťelný majetok. Do 26. 11. 1938 do 20. hod. musí opustiť maďarské územie. Potom spísali krátku zápisnicu, ktorá obsahovala osobné dáta cestmajstra a jeho sestry Františky Š. Ďalej, že opúšťajú maďarské územie dobrovoľne, a termín, kedy sa vysťahujú z Maďarska.

Asi o 11. hod. 26. 11. 1938 súrodencov Š. prepustili, aby si išli pripraviť svoje veci. Š. namietal, že v tak krátkej dobe nemôže si pripraviť inventár na odvoz. Bolo to bezvýsledné. Hlavný slúžny poznamenal, že Česko-Slovensko dáva Maďarom iba dvojhodinovú lehotu, prípadne ešte kratší čas na vysťahovanie sa. Š. si potom obstarali 7 vozov, na ktoré naložil, čo sa dalo. Asi o 17. hod. 26. 11. 1938 odišli na vozoch zo Širakova. O 19. hodine boli na čs.-maďarskej hranici, kde všetko zložili na čs. územie a vozy sa vrátili späť do Širakova okrem jedného voza, ktorý patril Jozefovi Š. Zo štátnej hranice si Š. odviezli svoje veci do Čeloviec, kde sa dočasne usadili. V najbližšom čase sa však presťahujú na Moravu do Bojkovic. V Širakove zanechali hnuťelný a nehnuťelný majetok v cene asi 115 000 Kčs.

Františka Š. vypovedala súhlasne s cestmajstrom Jozefom Š.

Veliteľ stanice:
nečitateľný podpis, v. r.
vrchný strážmajster

SNA, KÚ, kr. 256, f. 71527/38 prez., š. 3036/38

¹ Republikánska strana zemeľského a maloroľníckeho ľudu, zvaná agrárna strana

136

7. december 1938, Varín.

Zápisnica napísaná na obvodnom notárstve s Františkom S., predtým robotníkom v obci Radava, ktorý vypovedal, ako maďarské okupačné orgány sústredili všetkých obyvateľov slovenskej národnosti v obci a vyhostili ich z územia Maďarska ako nežiaducich.

Zápisnica

Dostavil sa František S. a po náležitom upozornení udáva:

V deň príchodu maďarského okupačného vojska 10. 11. t. r. som sa zdržoval v uvedenej obci. Hneď po príchode maďarského vojska maďarskí četníci vnikli do židovských obchodov a vyhadzovali z nich tovar na ulicu, odkiaľ si ho maďarské obyvateľstvo roznášalo domov.